

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

Περιεχόμενα

Βασικά Θέματα: IV.: «Υπέρ της των πάντων ενώσεως»: Το αίτημα της ενότητας	2
ΒΘ: IV.v.: Θεολογικοί διάλογοι	2
Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Δογματική απόφαση περί Εκκλησίας "Φως εθνών".....	2
Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον υπόλοιπο Χριστιανικό κόσμο, κατά την ΑΜΣΟΕ .	2
Η διαχριστιανική συνεργασία για το καλό του σύγχρονου ανθρώπου, κατά την ΑΜΣΟΕ.....	5
Ορθόδοξη Εκκλησία, ετερόδοξοι Χριστιανοί και η σημασία του διαλόγου, κατά την ΑΜΣΟΕ ..	5
Η Εκκλησία, μαρτυρία εν διαλόγω, κατά την ΑΜΣΟΕ	5
Διμερείς Θεολογικοί Διάλογοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας.....	6
Η έννοια του θεολογικού διαλόγου μέσα από την Κοινή Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου και Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (Ιεροσόλυμα, 25-5-2014)	6
Κοινή Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου και Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (30-11-14): να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για την προώθηση της πλήρους ενότητας όλων των Χριστιανών	7
Οι Θεολογικοί Διάλογοι	8
Θεολογικοί Διάλογοι και Εκκλησία της Ελλάδας.....	8
Αποτίμηση διμερών και πολυμερών θεολογικών διαλόγων της Ορθόδοξης Εκκλησίας	9
Θεολογικοί διάλογοι και Διάλογος.....	10
Ο Οικουμενικός Πατριάρχης για τη συνέχιση των Θεολογικών Διαλόγων	10
Οι προκλήσεις του Οικουμενικού Διαλόγου και το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως	11
Ο διάλογος ανάμεσα στους Χριστιανούς μέσα από τα λόγια του Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου .	12
Ο διάλογος και η ενότητα, όπως τα κατανοεί η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, με τα λόγια του Πάπα Φραγκίσκου	13
Ο Πάπας Φραγκίσκος για τις σχέσεις Ρωμαιοκαθολικών και Ορθόδοξων (2014)	13
Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: ο Διάλογος της Αγάπης	14
Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: ο Διάλογος της Αληθείας και οι προϋποθέσεις του	15
Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Α' φάση του διαλόγου	15
Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Β' φάση του διαλόγου	16
Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Γ' φάση του διαλόγου	16
Ο Θεολογικός Διάλογος με τους Αγγλικανούς	16
Ο θεολογικός διάλογος με τους Αγγλικανούς, 1973-2012.....	17
Ανακοινωθέν Επιτροπής Θεολογικού Διαλόγου Ορθόδοξης και Αγγλικανικής Εκκλησίας, 2015	18
Θεολογικός Διάλογος Ορθόδοξης Εκκλησίας και παγκόσμιας Λουθηρανικής Ομοσπονδίας .	19
Αξιολόγηση των Θεολογικών Διαλόγων από την Εκκλησία της Ελλάδας.....	19

Βασικά Θέματα: IV.: «Υπέρ της των πάντων ενώσεως»: Το αίτημα της ενότητας

ΒΘ: IV.v.: Θεολογικοί διάλογοι

Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Δογματική απόφαση περί Εκκλησίας "Φως εθνών"

«Με εκείνους, οι οποίοι κοσμούνται μεν με το χριστιανικό όνομα διά του αγίου Βαπτίσματος, δεν ομολογούν όμως ακέραιη την πίστη ή δεν διαφυλάσσουν την ενότητα της κοινωνίας με τον διάδοχο του Πέτρου, η Εκκλησία αισθάνεται συνδεδεμένη για ποικίλους λόγους. Διότι πολλοί απ' αυτούς τιμούν την Αγία Γραφή ως κανόνα πίστεως και ζωής, επιδεικνύουν ζωηρό θρησκευτικό ζήλο, πιστεύουν με αγάπη στο Θεό, τον παντοδύναμο Πατέρα, και στον Χριστό, τον Υιό του Θεού και Σωτήρα, συνδέονται με το Χριστό διά του Βαπτίσματος και αναγνωρίζουν τα Μυστήρια. Πολλοί απ' αυτούς έχουν το επισκοπικό αξίωμα, τελούν τη Θεία Ευχαριστία και καλλιεργούν την λατρεία της Θεοτόκου. Σ' αυτά ας προστεθεί η κοινωνία διά της προσευχής και ένας αληθινός σύνδεσμος εν Αγίω Πνεύματι, το Οποίο δρα σ' αυτούς με δώρα και χάριτας και με την αγιαστική του δύναμη, και μάλιστα έχει ενισχύσει κάποιους απ' αυτούς στο μαρτύριο. Έτσι, το Πνεύμα αφυπνίζει σ' όλους τους μαθητές του Χριστού τη νοσταλγία και τη δράση, ώστε αυτοί κάποτε να ενωθούν ειρηνικά-όπως το ζήτησε ο Χριστός-σε μία ποιμνη υπό ένα Ποιμένα. Για την επιτυχία του σκοπού αυτού, η Μητέρα Εκκλησία προσεύχεται, ελπίζει και δρα αδιαλείπτως, προτρέποντας τα τέκνα της σε καθαρμό και ανακαίνιση, ώστε να λάμψει λαμπρότερα το σημείο του Χριστού στο πρόσωπο της Εκκλησίας.»

Από το κείμενο-απόφαση της Β' Συνόδου του Βατικανού με τίτλο «Δογματική απόφαση περί Εκκλησίας "Φως εθνών"», κεφάλαιο 15, στο: Στ. Χαρκιανάκι, *Το περί Εκκλησίας σύνταγμα της Β' Βατικανής Συνόδου*, Θεσσαλονίκη, 1969, σ. 137. Ανακτήθηκε από:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C117/510/3333,13446/> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον υπόλοιπο Χριστιανικό κόσμο, κατά την ΑΜΣΟΕ

«1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, οὕσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἐν τῇ βαθεῖα ἐκκλησιαστικῇ αὐτοσυνειδησίᾳ αὐτῆς πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι κατέχει κυρίαν θέσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος ἐντὸς τοῦ συγχρόνου κόσμου. [...]

3. Ἡ εὐθύνη τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐνότητα, ὡς καὶ ἡ οἰκουμενικὴ αὐτῆς ἀποστολή ἐξεφράσθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. [...]

4. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀδιαλείπτως προσευχομένη «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ἐκαλλιέργει πάντοτε διάλογον μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς διεστώτων, τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν, ἐπρωτοστάτησε μάλιστα εἰς τὴν σύγχρονον ἀναζήτησιν ὁδῶν καὶ τρόπων τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, μετέσχε τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ περαιτέρω ἐξέλιξιν αὐτῆς. Ἄλλωστε, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία χάρις εἰς τό διακρῖνον αὐτὴν οἰκουμενικόν καὶ φιλόανθρωπον πνεῦμα, θεοκελεύστως αἰτούμενον «πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν» (Α' Τιμ. 2, 4), ἀείποτε ἠγωνίσθη ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος. Διό, ἡ Ὁρθόδοξος συμμετοχὴ εἰς τὴν κίνησιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ἐν τῇ Μιᾷ, Ἁγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδόλως τυγχάνει ξένη πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν

ιστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀποτελεῖ συνεπῆ ἔκφρασιν τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καί παραδόσεως, ἐντός νέων ἱστορικῶν συνθηκῶν.

5. Οἱ σύγχρονοι διμερεῖς θεολογικοὶ διάλογοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καί ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν ἐρείδονται ἐπὶ τῆς συνειδήσεως ταύτης τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ οἰκουμενικοῦ αὐτῆς πνεύματος ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀναζητήσεως, βάσει τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως καί τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Χριστιανῶν.

6. Κατὰ τὴν ὄντολογικὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐνότης αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ διαταραχθῆ. Παρὰ ταῦτα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν ἱστορικὴν ὀνομασίαν τῶν μὴ εὐρισκομένων ἐν κοινῶνι μετ' αὐτῆς ἄλλων ἑτεροδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, ἀλλὰ πιστεύει ὅτι αἱ πρὸς ταύτας σχέσεις αὐτῆς πρέπει νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν ὅσον ἔνεστι ταχυτέρας καί ἀντικειμενικότερας ἀποσαφηνίσεως τοῦ ὅλου ἐκκλησιολογικοῦ θέματος καί ἰδιαίτερος τῆς γενικωτέρας παρ' αὐταῖς διδασκαλίας περὶ μυστηρίων, χάριτος, ἱερωσύνης καί ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Οὕτω, ἦτο εὖνους καί θετικῶς διατεθειμένη τόσον διὰ θεολογικούς, ὅσον καί διὰ ποιμαντικούς λόγους, πρὸς θεολογικὸν διάλογον μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν εἰς διμερές καί πολυμερές ἐπίπεδον καί πρὸς τὴν συμμετοχὴν γενικώτερον εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διὰ τοῦ διαλόγου δίδει δυναμικὴν μαρτυρίαν τοῦ πληρώματος τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας καί τῶν πνευματικῶν αὐτῆς θησαυρῶν πρὸς τοὺς ἐκτός αὐτῆς, μέ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν προλείανσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρὸς τὴν ἐνότητα.

7. Ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα, ἅπασαι αἱ κατὰ τόπους Ἀγιώταται Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συμμετέχουν σήμερον ἐνεργῶς εἰς ἐπισήμους θεολογικοὺς διαλόγους, ἡ δὲ πλειονότης ἐξ αὐτῶν καί εἰς διαφόρους ἐθνικούς, περιφερειακοὺς καί διεθνεῖς διαχριστιανικοὺς ὀργανισμοὺς, παρὰ τὴν προκύψασαν βαθεῖαν κρίσιν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Ἡ πολυσχιδῆς αὕτη δραστηριότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πηγάζει ἐκ τοῦ αἰσθήματος ὑπευθυνότητος καί ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἡ ἀμοιβαία κατανόησις καί ἡ συνεργασία τυγχάνουν οὐσιώδεις, «ἵνα μὴ ἐγκοπὴν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 9, 12).

8. [...] ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον δὲν στηρίζεται μόνον εἰς τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις τῶν διεξαγόντων τοὺς διαλόγους, ἀλλ' ἀπεκδέχεται πρωτίστως τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου, εὐχηθέντος «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν» (Ἰω. 17, 21).

9. Οἱ σύγχρονοι διμερεῖς θεολογικοὶ διάλογοι, κηρυχθέντες ὑπὸ Πανορθόξων Διασκέψεων, ἐκφράζουν τὴν ὁμόθυμον ἀπόφασιν πασῶν τῶν κατὰ τόπους ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται νὰ συμμετέχουν ἐνεργῶς καί συνεχῶς εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ παρακωλύηται ἡ ὁμόφωνος μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ.

12. Εἶναι εὐνόητον ὅτι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν θεολογικῶν διαλόγων κοινὸς πάντων σκοπὸς εἶναι ἡ τελικὴ ἀποκατάστασις τῆς ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καί τῇ ἀγάπῃ ἐνότητος. [...]

16. Ἐν ἐκ τῶν κυρίων ὀργάνων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως εἶναι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.). Ὁρισμένοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ὑπῆρξαν ἰδρυτικὰ μέλη καί ἐν συνεχείᾳ ἅπασαι ἀπέβησαν μέλη αὐτοῦ. Τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι ἓν συγκεκροτημένον διαχριστιανικὸν σῶμα, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τοῦτο δὲν συμπεριλαμβάνει ἀπάσας τὰς ἑτεροδόξους Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καί Ὁμολογίας. Παραλλήλως, ὑφίστανται καί ἄλλοι διαχριστιανικοὶ ὀργανισμοὶ καί περιφερειακὰ ὄργανα, ὡς ἡ Διάσκεψις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (Κ.Ε.Κ.), τὸ Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς (Σ.Ε.Μ.Α.) καί τὸ Παναφρικανικὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Ταῦτα μετὰ τοῦ Π.Σ.Ε. τηροῦν σημαντικὴν ἀποστολὴν διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Γεωργίας καί Βουλγαρίας ἀπεχώρησαν ἐκ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἡ μὲν πρώτη ἐν ἔτει 1997, ἡ δὲ δευτέρα ἐν ἔτει 1998, ὡς ἔχουσαι αὐτῶν ἰδίαν γνώμην περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καί οὕτω δὲν συμμετέχουν εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ καί τῶν ἄλλων διαχριστιανικῶν ὀργανισμῶν δραστηριότητας.

17. Αἱ Ὁρθόδοξοι κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., μετέχουν πλήρως καί ἰσοτίμως ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καί συμβάλλουν δι' ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῶν μέσων διά τήν προώθησιν τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως καί τῆς συνεργασίας ἐπί τῶν μειζόνων κοινωνικοπολιτικῶν προκλήσεων.

18. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πιστή εἰς τήν ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, εἰς τήν ταυτότητα τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς δομῆς καί εἰς τήν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, συμμετέχουσα ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ Π.Σ.Ε., οὐδόλως ἀποδέχεται τήν ἰδέαν τῆς «ἰσότητος τῶν Ὁμολογιῶν» καί οὐδόλως δύναται νά δεχθῆ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς τινα διομολογιακὴν προσαρμογὴν. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, ἡ ἐνότης ἡ ὁποία ἀναζητεῖται ἐν τῷ Π.Σ.Ε. δέν δύναται νά εἶναι προϊὼν μόνον θεολογικῶν συμφωνιῶν, ἀλλὰ καί τῆς ἐν τοῖς μυστηρίοις τηρουμένης καί βιουμένης ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐνότητος τῆς πίστεως.

19. [...] αὐτονόητον, ὅτι τό Π.Σ.Ε. δέν εἶναι καί ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται νά καταστῆ ὑπέρ-Ἐκκλησία. [...]

21. [...] Ἐν τούτοις ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διατηρεῖ ἐπιφυλάξεις διά κεφαλαιώδη ζητήματα πίστεως καί τάξεως, διότι αἱ μὴ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καί Ὁμολογίαι παρεξέκλιναν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πίστεως τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

22. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ καταδικαστέαν πᾶσαν διάσπασιν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ ἀτόμων ἢ ὁμάδων, ἐπί προφάσει τηρήσεως ἢ δῆθεν προασπίσεως τῆς γνησίας Ὁρθοδοξίας. Ὡς μαρτυρεῖ ἡ ὅλη ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ διατήρησις τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον διά τοῦ συνοδικοῦ συστήματος, τό ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπετέλει τήν ἀνωτάτην αὐθεντίαν ἐπί θεμάτων πίστεως καί κανονικῶν διατάξεων (κανὼν 6 τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

23. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει κοινήν τήν συνείδησιν περί τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ διαχριστιανικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου, διό καί κρίνει ἀναγκαῖον νά συνοδεύηται οὗτος πάντοτε ὑπὸ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ μαρτυρίας διὰ πράξεων ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἀγάπης, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τήν «ἀνεκλάλητον χαράν» τοῦ Εὐαγγελίου (Α' Πέτρ. 1, 8), ἀποκλειομένης πάσης πράξεως προσηλυτισμοῦ, οὐνίας ἢ ἄλλης προκλητικῆς ἐνεργείας ὁμολογιακοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ὑπὸ τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ σημαντικόν ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῶν κοινῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, προσπαθήσωμεν νά δώσωμεν εἰς τὰ ἀκανθώδη προβλήματα τοῦ συγχρόνου κόσμου, μίαν ὀλοπρόθυμον καί ἀλληλέγγυον ἀπάντησιν, βασιζομένην εἰς τό πρότυπον τοῦ ἐν Χριστῷ καινοῦ ἀνθρώπου.

24. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει συνείδησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ κίνησις πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν λαμβάνει νέας μορφάς, ἵνα ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς νέας συνθήκας καί ἀντιμετωπίσῃ τὰς νέας προκλήσεις τοῦ συγχρόνου κόσμου. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συνέχισις τῆς μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν διηρημένον χριστιανικόν κόσμον ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καί πίστεώς της.»

Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικόν κόσμον, (Κρήτη, 2016). Ανακτήθηκε ἀπὸ: <https://www.holycouncil.org/-/rest-of-christian-world?inheritRedirect=true> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ἡ διαχριστιανικὴ συνεργασία γιὰ τὸ καλὸ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, κατὰ τὴν ΑΜΣΟΕ

2 [...] εἶναι ἀπαραίτητον νά ἀναπτυχθῆ πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις ἡ διαχριστιανικὴ συνεργασία

διά τήν προστασίαν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, αὐτονοήτως δέ καί τοῦ ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης, οὕτως ὥστε αἱ εἰρηνευτικάί προσπάθειαι ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν Χριστιανῶν νά ἀποκτοῦν μεγαλύτερον βᾶρος καί δύναμιν.»

Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, *Ἡ Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν Σύγχρονον Κόσμον Ἡ συμβολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν, καί ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων*, (Κρήτη, 2016). Ανακτήθηκε ἀπό:

<https://www.holycouncil.org/-/mission-orthodox-church-todays-world?inheritRedirect=true> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἑτερόδοξοι Χριστιανοί καί ἡ σημασία τοῦ διαλόγου, κατά τήν ΑΜΣΟΕ

«**3**) Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνταποκρινομένη στό χρέος νά μαρτυρεῖ τήν ἀλήθεια καί τήν ἀποστολική τῆς πίστη, ἀποδίδει μεγάλη σημασία στόν **διάλογο** κυρίως μέ τούς ἑτεροδόξους Χριστιανούς. Μέ τόν τρόπο αὐτό καί ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει ἀκριβέστερα τή γνησιότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, τήν ἀξία τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, τή λειτουργική ἐμπειρία καί τήν πίστη τῶν Ὁρθοδόξων. Οἱ διάλογοι πού διεξάγει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν σημαίνουν ποτέ συμβιβασμό σέ ζητήματα πίστεως.»

Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, *Μήνυμα Τῆς Ἁγίας καί Μεγάλῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Πρός τόν Ὁρθόδοξο λαό καί κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως*, (Κρήτη, 2016). Ανακτήθηκε ἀπό: <https://www.holycouncil.org/-/message?inheritRedirect=true> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ἡ Ἐκκλησία, μαρτυρία ἐν διαλόγῳ, κατά τήν ΑΜΣΟΕ

«VII. Ἡ Ἐκκλησία: μαρτυρία ἐν διαλόγῳ

20. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδεικνύει εὐαισθησίαν ἔναντι ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διέκοψαν τήν μετ' αὐτῆς κοινωνίαν καί ἐνδιαφέρεται δι' ὅσους δέν κατανοοῦν τήν φωνήν τῆς. Ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῆς ὅτι ἀποτελεῖ τήν ζῶσαν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, μετατρέπει εἰς συγκεκριμένας πράξεις τήν θείαν Οἰκονομίαν δι' ὄλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῆς μέσων, διά τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό τῆς κατανοήσεως τοῦ χρέους μαρτυρίας καί προσφορᾶς, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέκαθεν προσέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τόν διάλογον, ἰδιαιτέρως δέ εἰς ἐκεῖνον μέ τούς ἑτεροδόξους χριστιανούς. Διά μέσου τοῦ διαλόγου αὐτοῦ, ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει πλέον καλύτερα τήν Ὁρθοδοξίαν καί τήν γνησιότητα τῆς παραδόσεως αὐτῆς. Ἐπίσης γνωρίζει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεδέχθη τόν θεολογικόν μινιμαλισμόν ἢ τήν ἀμφισβήτησιν τῆς δογματικῆς παραδόσεως καί τοῦ εὐαγγελικοῦ ἥθους τῆς. Οἱ διαχριστιανικοί διάλογοι ἐλειτούργησαν ὡς εὐκαιρία διά τήν Ὁρθοδοξίαν, διά νά ἀναδείξῃ τό σέβας πρὸς τήν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων καί διά νά δώσῃ τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς γνησίας παραδόσεως τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καί

ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεξαγόμενοι διάλογοι οὐδέποτε ἐσήμαιναν, οὔτε σημαίνουν καὶ δέν πρόκειται νά σημάνουν ποτέ οἰονδήποτε συμβιβασμὸν εἰς ζητήματα πίστεως. Οἱ διάλογοι αὐτοὶ εἶναι μαρτυρία περὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος «Ἐρχου καὶ ἴδε» (Ἰωάν. α', 46), ὅτι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰωάν. Δ', 8).»

Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, *Εγκύκλιος τῆς Ἁγίας και Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, (Κρήτη, 2016). Ανακτήθηκε ἀπὸ: <https://www.holycouncil.org/-/encyclical-holy-council?inheritRedirect=true> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Διμερεῖς Θεολογικοὶ Διάλογοι τῆς Ορθόδοξης Εκκλησίας

«Οἱ διμερεῖς θεολογικοὶ διάλογοι πού διεξάγει σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι οἱ θεολογικοὶ διάλογοι: α) μέ τούς Παλαιοκαθολικούς, β) μέ τούς Μή-Χαλκηδόνιους, γ) μέ τούς Ρωμαιοκαθολικούς, δ) μέ τούς Ἀγγλικανούς, ε) μέ τούς Λουθηρανούς καί στ) μέ τούς Μεταρρυθμισμένους. Ἀπὸ αὐτούς οἱ σημαντικότεροι θεολογικοὶ διάλογοι πού ἐλκύουν ἰδιαίτερα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ὁρθοδόξων, εὐρισκόμενοι μάλιστα καὶ στό διεθνές προσκήνιο τοῦ σύγχρονου θεολογικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ προβληματισμοῦ, εἶναι οἱ διμερεῖς θεολογικοὶ διάλογοι μέ τούς Παλαιοκαθολικούς, μέ τίς Μή-Χαλκηδόνιες Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς καὶ μέ τή Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία».

Μαρτζέλος, Γ., *Οἱ θεολογικοὶ διάλογοι σήμερα: τὸ μήνυμα, ἡ ἀξία καὶ ἡ προοπτικὴ τους*, 2013, σ. 2. Ανακτήθηκε ἀπὸ: <http://users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/135.docx> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ἡ ἐννοια τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μέσα ἀπὸ τὴν Κοινὴ Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου (Ἱεροσόλυμα, 25-5-2014)

«4.- Για τὸν σκοπὸ αὐτό, συμβάλλει βασικά στην ἀναζήτηση τῆς πλήρους κοινωνίας μεταξύ Καθολικῶν καὶ Ορθοδόξων, ὁ θεολογικὸς διάλογος πού διεξάγει ἡ Μικτὴ Διεθνῆς Επιτροπὴ. [...] δηλώνομε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ὅτι ὁ θεολογικὸς διάλογος δὲν ἀναζητᾷ ἕνα ἐλάχιστο κοινὸ θεολογικὸ παρονομαστή, πάνω στον ὁποῖο νὰ βρούμε ἕνα συμβιβασμὸ, ἀλλὰ θεμελιώνεται μᾶλλον στην ἐμβάθυνση ολόκληρης τῆς ἀλήθειας, πού δώρισε ὁ Χριστὸς στην Ἐκκλησία του, καὶ τὴν ὁποία, κινούμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δὲν παύομε ποτέ νὰ κατανοοῦμε καλύτερα. Δηλώνομε λοιπὸν ἀπὸ κοινού ὅτι ἡ πιστότητά μας στον Κύριο ἀπαιτεῖ τὴν ἀδελφικὴ συνάντηση καὶ τὸν ἀληθινὸν διάλογο. Αὐτὴ ἡ κοινὴ ἀναζήτηση δὲν μας ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ μᾶλλον, μέσα ἀπὸ μιὰ ἀνταλλαγὴ δώρων, θα μας ὁδηγήσει, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σε ὅλη τὴν ἀλήθεια.»

Κοινὴ Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου (Ἱεροσόλυμα, 25-5-

2014). Ανακτήθηκε από: https://www.patriarchate.org/dialogue-with-the-roman-catholic-church/-/asset_publisher/jSr7xbXp3kBW/content/koine-delosis-25-maiou-2014-?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.patriarchate.org%2Fdialogue-with-the-roman-catholic-church%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_jSr7xbXp3kBW%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2&_101_INSTANCE_jSr7xbXp3kBW_languageId=en_GR
http://ek.cen.gr/enoriakes%202014/EK_819.pdf
<http://www.amen.gr/article/koini-dilwsi-papa-fragkiskou-kai-oikoumenikou-patriarxi-gia-ton-dialogo-twn-ekklisiwn-kai-tin-anagki-stiriksis-twn-xristianwn-sti-manatoli> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Κοινή Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου και Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (30-11-14): να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για την προώθηση της πλήρους ενότητας όλων των Χριστιανών

«Εκφράζομεν τήν ειλικρινή καί σταθεράν ἀποφασιστικότητά μας, ὑπακούοντες εἰς τό θέλημα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νά ἐντείνωμεν τάς προσπάθειάς μας διά τήν προώθησιν τῆς πλήρους ἐνότητος ὅλων τῶν Χριστιανῶν καί, ὑπεράνω ὅλων, μεταξύ τῶν Καθολικῶν καί τῶν Ὀρθοδόξων. Ὡσαύτως, προτιθέμεθα νά στηρίξωμεν τόν θεολογικόν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἤρχισεν ἀκριβῶς πρό τριάκοντα πέντε ἐτῶν ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου καί τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου Β' ἐδῶ εἰς τό Φανάριον, καί ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται κατ' αὐτάς μέ τά πλέον δύσκολα ζητήματα, τά ὁποῖα ἐσημάδευσαν τήν ἱστορίαν τῶν διαιρέσεων μας καί ἀπαιτοῦν προσεκτικὴν καί λεπτομερῆ μελέτην. Πρὸς τόν σκοπὸν αὐτὸν παρέχομεν τήν διαβεβαίωσιν τῆς διαπύρου προσευχῆς μας ὡς Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ζητοῦντες ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μας νά ἐνώσουν τάς προσευχάς των μέ τάς ἰδικὰς μας «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ» (Ἰω. ιζ', 21).»

Κοινή Δήλωση Πάπα Φραγκίσκου και Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (Κωνσταντινούπολη, 30-11-14). Ανακτήθηκε από: https://www.patriarchate.org/pope-francis/-/asset_publisher/row3iPd1j1Zj/content/joint-declaration-of-his-holiness-pope-francis-and-his-all-holiness-ecumenical-patriarch-bartholomew-november-30-2014-?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.patriarchate.org%2Fpope-francis%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_row3iPd1j1Zj%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1 (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Οι Θεολογικοί Διάλογοι

«Σήμερα, στην χριστιανική οικουμένη, και σε διεθνή κλίμακα, διεξάγονται κάπου σαράντα διμερείς διάλογοι, στους οποίους εμπλέκονται, σε επίσημο εκκλησιαστικό επίπεδο, η Ορθόδοξη

Εκκλησία στο σύνολό της, όλες οι αντι-Χαλκηδόνιες Ανατολικές Εκκλησίες, η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, η Αγγλικανική Κοινωνία, η Εκκλησία των Παλαιοκαθολικών, τα δύο μείζονα εκκλησιαστικά σχήματα που προέκυψαν από την Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνας, τουτέστι των Λουθηρανών και των Μετερρυθμισμένων (Καλβινιστών, Ζβιγγλιανών, Κονγκρεγκασιοναλιστών), οι νεώτερες Προτεσταντικές Ομολογίες των Μεθοδιστών, Βαπτιστών, Μεννονιτών, Οπαδών του. Κάθε διάλογος διακρίνεται, φυσικά, από τα δικά του χαρακτηριστικά, και αναμφίβολα, επηρεάζεται από την ιστορία των διαλεγόμενων μερών. Οι περισσότεροι από αυτούς αποβλέπουν σε μια απλή αλληλογνωριμία, και στην εξοικείωση δύο εκκλησιαστικών παραδόσεων, οι οποίες δεν έχουν κοινές καταβολές και δεν συνδέονται με οποιουσδήποτε ιστορικούς δεσμούς. Ενώ ωρισμένοι αποσκοπούν, κατά την έκφραση της Γ Πανορθόδοξου Προσυνοδικής Διασκέψεως, στην αποκατάσταση «τῆς ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ ἐνότητος» των Εκκλησιών εκείνων, οι οποίες πάλαι ποτέ συγκροτούσαν την Μία και αδιαίρετο Εκκλησία, αλλά κατά τον ρουν της ιστορίας αποξενώθηκαν και τελικά βρέθηκαν χωρισμένες. Στην κατηγορία αυτή, την και σημαντικώτερη, ανήκουν αναντίρρητα οι διμερείς θεολογικοί διάλογοι της Ορθόδοξου Εκκλησίας, αφ' ενός με την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, και αφ' ετέρου, με τις Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες.»

Τσέτσης, π. Γ., “Ο Οικουμενικός Διάλογος τον 21ο αιώνα: Πορεία μετ’ εμποδίων;” στο: Πέτρου Ι., Τσομπανίδης Σ., Γκουτζιούδης Μ. (επιμ.), *Ο Οικουμενικός Διάλογος στον 21ο αιώνα. Πραγματικότητες – Προκλήσεις – Προοπτικές*, Θεσσαλονίκη, 2013, σσ. 76-77. Ανακτήθηκε από: <http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/SOCTHEOL104/%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%92%202015-6%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%20%CE%9F%CE%A1%CE%98%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%9E%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%A1%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D%20/BASILEIADHS%20O%20OIKOUMENIKOS%20DIALOGOS%20TON%2021o%20AI.pdf> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Θεολογικοί Διάλογοι και Εκκλησία της Ελλάδας

«Οι **Θεολογικοί Διάλογοι** χωρίζονται σε **διμερείς** και **πολυμερείς**. Η δεύτερη αυτή κατηγορία έχει ατονήσει στις μέρες μας, λόγω πολλών προβλημάτων συντονισμού και κοινής γραμμής των Εκκλησιών που συμμετέχουν. Εν αντιθέσει με τους διμερείς διαλόγους ανάμεσα στις Ορθόδοξες Εκκλησίες και στις λοιπές Χριστιανικές Ομολογίες, οι οποίοι παρά τα εμπόδια που έχουν συναντήσει κατά την διεξαγωγή τους, έχουν αποδώσει σημαντικούς καρπούς για το ορατό μέλλον της εν Αγίω Πνεύματι Ενώσεως των Χριστιανικών Εκκλησιών.

Οι Θεολογικοί Διάλογοι είναι: 1. Διάλογος με την Αγγλικανική Εκκλησία Εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι ο Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου. 2. Διάλογος με την Λουθηρανική Εκκλησία Εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι ο Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Χρήστος Βούλγαρης. 3. Διάλογος με τους Μεταρρυθμισμένους Εκπρόσωποι της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι: -ο Ελλογιμ. Ομοτ. Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδάς. -ο Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Χρήστος Βούλγαρης.

Επίσης, δύο εκ των σημαντικότερων διμερών Διαλόγων είναι αυτοί μετά της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και των Προχαλκηδόνιων Ανατολικών Εκκλησιών. Οι εκπρόσωποι μας στους Διαλόγους

αυτούς είναι: **1. Διάλογος με την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. -Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, Καθηγητής Θεολογίας. -Πανιερώτατος Μητροπολίτης Αχαΐας κ. Αθανάσιος. 2. Διάλογος με τις Προχαλκηδόνιες Ανατολικές Εκκλησίες. -Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικοπόλεως και Πρεβέζης κ. Μελέτιος. -Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Γεώργιος Μαρτζέλος.**

Πέρα, όμως, από τους Θεολογικούς Διαλόγους, η Εκκλησία μας εκπροσωπείται και συμμετέχει στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών (Π.Σ.Ε.), του οποίου είναι και ιδρυτικό μέλος, ως επίσης και στο Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Κ.Ε.Κ.). Εκπρόσωποι της Εκκλησίας της Ελλάδος στους ως άνω Διαχριστιανικούς Οργανισμούς, είναι:

Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών: 1. Κεντρική Επιτροπή του Π.Σ.Ε. -Πανιερ. Μητροπολίτης Θερμοπυλών κ. Ιωάννης. -Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Γεώργιος Μαρτζέλος. 2. Επιτροπή «Πίστις και Τάξις» του Π.Σ.Ε. Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, Καθηγητής Θεολογίας.

Συμβούλιον Ευρωπαϊκών Εκκλησιών 1. Κεντρική Επιτροπή Κ.Ε.Κ. - Πανιερ. Μητροπολίτης Αχαΐας κ. Αθανάσιος. -Ερίτιμος κα Αικατερίνη Ζορμπά. 2. Επιτροπή «Εκκλησία και Κοινωνία», Εκτελεστική Επιτροπή -Ερίτιμος κα Αικατερίνη Ζορμπά 3. Ομάδα Εργασίας της Κ.Ε.Κ. για την Παγκοσμιοποίηση -Δρ. κ. Αντώνιος Παπαντωνίου -Ερίτιμος κα Αικατερίνη Ζορμπά 4. Επιτροπή «Εκκλησίες εν Διαλόγω». -Ελλογιμ. Καθηγητής κ. Ανέστης Κεσελόπουλος 5. Επιτροπή των Εκκλησιών για τους Μετανάστες στην Ευρώπη -Δρ. κ. Αντώνιος Παπαντωνίου».

Συνοδική Επιτροπή επί των Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων 2011 – 2015, *Οι εκπρόσωποι της Εκκλησίας της Ελλάδος στους Θεολογικούς Διαλόγους*. Ανακτήθηκε από: <http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/relations/ekprosopoi.html> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Αποτίμηση διμερών και πολυμερών θεολογικών διαλόγων της Ορθόδοξης Εκκλησίας

«[...] οί οίκουμενικές πρωτοβουλίες τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἀθηνᾶγορα, σχετικά μέ τήν ἔναρξη καί προώθηση διμερῶν καί πολυμερῶν θεολογικῶν διαλόγων, πρωτοβουλίες πού κατοχυρώθηκαν [...] μέ πανορθόδοξες ἀποφάσεις, δέν συνετέλεσαν μόνο στήν ἔξοδο τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό τήν ἀπομόνωση τῶν πέντε τελευταίων αἰῶνων καί στή βαθύτερη γνωριμία της ἀπό τούς ἕτεροδόξους, ἀλλά συνέβαλαν καθοριστικά καί στήν ἀναγνώριση τῆς σημασίας καί τοῦ ρόλου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καί τῆς θεολογίας της γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητας μεταξύ τῶν διηρημένων Χριστιανῶν. Ἦδη οἱ θεολογικές θέσεις τῆς Ὁρθοδοξίας δέν περνοῦν πλέον ἀπαρατήρητες, ἀλλά ἀσκοῦν, ὅπως φάνηκε, τεράστια ἐπιρροή στή διαμόρφωση τόσο τῶν θεολογικῶν θέσεων ὅσο καί τῆς θεολογικῆς προβληματικῆς τῶν ἕτεροδόξων κατά τούς θεολογικούς αὐτούς διαλόγους.»

Μαρτζέλος, Γ., *Οι θεολογικοί διάλογοι σήμερα: το μήνυμα, η αξία και η προοπτική τους*, 2013, σ. 25-6. Ανακτήθηκε από: <http://users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/135.docx> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Θεολογικοί διάλογοι και Διάλογος

«[...] θά πρέπει ως Ὁρθόδοξοι νά ἔχουμε πάντοτε υπόψη μας ὅτι οἱ ὑπάρχουσες διαφορές μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν δέν μποροῦν νά λυθοῦν ἔξω καί μακριά ἀπό τό πλαίσιο καί τό κλίμα τοῦ διαλόγου. Ὁ διάλογος εἶναι τό μόνο πρόσφορο μέσο γιά τήν ἐπίλυση τῶν ὑπαρχουσῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅπως τονίζει χαρακτηριστικά ὁ ἅγ. Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, «Ὅτε δίστανται τινες ἀλλήλων καί οὐ χωροῦσι πρὸς λόγους, δοκεῖ μείζων εἶναι καί ἡ μεταξύ τούτων διαφορά· ὅτε δ' εἰς λόγους συνέλθωσι καί ἐκάτερον μέρος νουνεχῶς ἀκροάσῃται τὰ παρ' ἐκατέρου λεγόμενα, εὐρίσκεται πολλάκις ὀλίγη ἢ τούτων διαφορά» (Σ. Συροπούλου, *Ἀπομνημονεύματα*, V, 28, ἔκδ. V. Laurent, 1971, σ. 282). Κανείς δέν θά μποροῦσε στό σημεῖο αὐτό νά εἶναι πιό εὐγλωττος, γιά νά τονίσει μέ τόσο σαφή καί κατηγορηματικό τρόπο, ὅπως ὁ ἅγ. Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, τόσο τή διαχρονική ἀναγκαιότητα τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου ὡς μέσου γιά τήν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσο καί τή στάση πού πρέπει νά τηρεῖ ἡ κάθε πλευρά κατά τήν πορεία τοῦ διαλόγου, προκειμένου νά ὑπάρξει θετικό ἀποτέλεσμα.»

Μαρτζέλος, Γ., *Οἱ θεολογικοί διάλογοι σήμερα: τὸ μήνυμα, ἡ ἀξία καὶ ἡ προοπτικὴ τους*, 2013, σ. 26. Ανακτήθηκε ἀπὸ: <http://users.auth.gr/martzelo/index.files/docs/135.docx> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης γιὰ τὴν συνέχιση τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων

«[...] οἱ διάλογοι που διεξάγονται επικρίνονται ἐντούτοις θά πρέπει νὰ καταστεί σαφές γιὰ ἀκόμη μιὰ φορά πως οὔτε κατὰ διάνοια προδίδεται ἡ Αποστολικὴ καὶ ἀμώμητος φιλιότης Ὁρθοδοξία μας. αὐτὴ εἶναι ἡ γραμμὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Εἶναι γραμμὴ σταθερὴ καὶ ἀταλάντευτη. Δὲν μπορεῖ σήμερα κανεὶς νὰ κλείνεται ἐγωιστικὰ στὸν εαυτὸν του με ἰκανοποίηση, με αὐτάρκεια καὶ αὐταρέσκεια καὶ αὐτοθαυμασμόν καὶ νὰ περιμένει νὰ ἔλθουν ὅλοι οἱ ἄλλοι νὰ τὸν προσκυνήσουν. Αὐτὸ δὲν γίνεται σήμερα», εἶπε ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ σημείωσε: «Χρειαζόμαστε ἀνοίγματα οἰκουμενικά, ἀνθρώπινα, κοινωνικά, νὰ διαλεγόμεθα με ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως. Επεκρίνετο τότε ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας γιὰ αὐτὰ τὰ ἀνοίγματα που ἔκανε. Ὅπως ἐκτοτε συνεχῶς καὶ σήμερα επικρίνεται τὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο γιὰ τοὺς οἰκουμενικοὺς διαλόγους τοὺς ὁποῖους διεξάγει πως ὡσάν τάχα νὰ ξεπουλοῦμε τὴν Ὁρθοδοξία. Μόνον δια τοῦ διαλόγου μπορεῖ νὰ ἐπέλθῃ συνεννόησις, συμφιλίωσις καὶ καταλλαγὴ. Γι αὐτὸ καὶ θά συνεχίσουμε ὅ,τι καὶ ἂν μας λένε, ὅσο καὶ νὰ μας επικρίνουν, νὰ διαλεγόμεθα καὶ με τὴ Ρώμη καὶ με τὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ με τὸ Π.Σ.Ε. καὶ με τὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία καὶ με τὶς λεγόμενες Ἀρχαῖες Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίες, τοὺς Ἀρμενίους, τοὺς Κόπτας, τοὺς Αἰθίοπας ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς ἡμέρα τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως γιὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας σε κάθε Ἀκολουθία τῆς, συνεχῶς, ἀνελλιπῶς καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχεται ὅταν λέγει...ὕπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως [...] Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς προτεραιότητές μας, ἀπὸ τοὺς ἱερούς σκοπούς μας, ἀπὸ τὰ ἰδανικά καὶ τοὺς στόχους τῆς διακονίας μας.»

Μαγγίνας, Ν. “Βαρθολομαῖος: Θὰ συνεχίσουμε τοὺς διαλόγους ὅσο καὶ ἂν μας επικρίνουν...” (2012). Ανακτήθηκε ἀπὸ: <http://www.amen.gr/article/bartholomaios-tha-sunexisoume-tous-dialogous-oso-kai-an-mas-epikrinoun> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Οι προκλήσεις του Οικουμενικού Διαλόγου και το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

«Έτερος τομεύς, εις τὸν ὁποῖον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνέπτυξε πρωτοβουλίας καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διαδραματίζη ἡγετικὸν ρόλον εἶναι ἐκεῖνος τῆς καταλλαγῆς μεταξύ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν θρησκευτῶν. Ὁ τομεύς οὗτος τῶν πρωτοβουλιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑφίσταται ὑπὸ τινων κύκλων ἐπ' ἐσχάτων ἐκστρατεῖαν διαβολῆς καὶ κατασυκοφαντήσεως ὡς δῆθεν προδοτικὸς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Ἀλλ' ἡ καταλλαγή τῶν ἀνθρώπων μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς Σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου καὶ τῆς σταυρικῆς Αὐτοῦ θυσίας (Ρωμ. ε' 10, Β' Κορ. ε' 19), ἡ δὲ ἀγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐ παύεται δεομένη «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως». Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπῆρξε πρωτόπορον εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως διὰ τῶν Ἐγκυκλίων Ἰωακείμ τοῦ Γ' τὸ 1902 καὶ τῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου τὸ 1920 καὶ οὐδένα λόγον ἔχει νὰ λυπῆται δι' αὐτό. Ἡ συμμετοχὴ ἡμῶν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν θεολογικῶν διαλόγων, εἴτε διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς διαχριστιανικοὺς ὀργανισμοὺς, κατ' οὐδένα λόγον προσκρούει εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ὁμολογοῦμεν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἡμῶν, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει ὑποδηλοῖ ἢ συνεπάγεται ἀπάρνησιν ἢ νόθευσιν τῶν δογμάτων τῆς πίστεως ἡμῶν ἢ, ὡς κακοβούλως διαδίδουν τινές, εἰς «συγκρητισμόν» καὶ δημιουργίαν ὑπερ-ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως, διὰ τῆς συμμετοχῆς ἡμῶν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ ἰδίᾳ διὰ τῶν θεολογικῶν διαλόγων δίδεται ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ καταδεικνύεται ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχει ἐμφανῶς αὐξηθῆ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐν τῇ Δύσει ἀκριβῶς λόγω τῆς προβολῆς αὐτῆς διὰ τῆς συμμετοχῆς ταύτης. «Ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ», κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν προτροπὴν (Εφ. δ' 15), οὐδὲν ἔχομεν νὰ ζημιωθῶμεν.

Ἡ μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν καταλλαγή ἡμῶν καθίσταται ἰδιαιτέρως ἐπιτακτικὴ ἐν τῷ χώρῳ τῆς λεγομένης Ὁρθοδόξου Διασποράς, ἔνθα διαβιοῖ μέγα μέρος τοῦ ποιμνίου τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου. Εἰς πλείστας Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ αἱ σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῶν ἐκεῖ διαβιούντων Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Προτεσταντῶν εἶναι καὶ πρέπει νὰ παραμείνουν ἀρμονικαί, ὀφείλομεν δὲ νὰ συγχαρῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς ἱεράρχας τῶν περιοχῶν τούτων διὰ τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ προαγωγὴν τῶν καλῶν τούτων σχέσεων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ ὠφελεῖται τὸ ποίμνιον αὐτῶν. Χάρις εἰς τὰς σχέσεις ταύτας ἐξασφαλίζονται διὰ τὸ Ὁρθόδοξον ποίμνιον οἱ ἀπαραίτητοι χώροι λατρείας καὶ ἐξυπηρετοῦνται ζωτικαὶ ἀνάγκαι διαβίωσης αὐτοῦ. Θὰ ἀπετέλει ἔνδειξιν ἀχαριστίας ἐκ μέρους ἡμῶν, ἐὰν δὲν ἀνεγνωρίζομεν τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, μετὰ τῶν ὁποίων περιβάλλουν τὸ ποίμνιον ἡμῶν οἱ ἀνήκοντες εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας ἀδελφοὶ χριστιανοὶ καὶ ἂν δὲν ἀνταπεδίδομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτοὺς τὰ αὐτὰ αἰσθήματα καὶ τὴν αὐτὴν συμπεριφορὰν.

Ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν πάντες ὅτι ἡ ἐποχὴ τῶν ἀμιγῶν θρησκευτικῶς κοινωνιῶν καὶ ἔθνων παρέρχεται ἤδη, καὶ οἱ λαοὶ καλοῦνται νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν ἑτερότητα ὡς συστατικὸν στοιχεῖον τῶν κοινωνιῶν των, ἐὰν δὲν θέλουν νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς συγκρούσεις καὶ ἀναταραχάς. Ἡ συνύπαρξις καὶ συμβίωσις τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν ἀποτελεῖ ἤδη ἀναπότρεπτον πραγματικότητα εἰς τὸν χώρον τῆς Διασποράς ἐξαπλουμένη ταχέως καὶ ἐντὸς τῶν ἄλλοτε ἀμιγῶς Ὁρθοδόξων ἔθνων καὶ κοινωνιῶν καὶ ὑποχρεοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν νὰ προσαρμόσῃ διὰ τῆς οἰκονομίας τὴν ὄλην ποιμαντικὴν αὐτῆς ζωὴν. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ

αύξεις του αριθμού των μεικτών γάμων αποτελεί πλέον πραγματικότητα, ή οποία υποχρεώνει την Εκκλησίαν να αποδεχθῆ τὴν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων κοινὴν προσευχὴν καὶ λατρείαν, ὅπερ καὶ ἐφαρμόζει ἤδη εἰς πάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Τοῦτο οὐδόλως ἀποτελεῖ ἐκτροπὴν ἐκ τοῦ θεμελιώδους στοιχείου διαχωρισμοῦ τῶν Ὀρθοδόξων ἐκ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν, συνισταμένου εἰς τὴν ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ κοινωνίαν, ἣτις προϋποθέτει πλήρη συμφωνίαν ἐν τῇ πίστει τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου οὐδεμία οἰκονομία χωρεῖ. Πάντων τούτων θεωρουμένων τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καλλιεργεῖ τὰς ἀγαθὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν εἰς πάντα τὰ ἐπίπεδα ἀπὸ τῆς μικροτέρας ἐνορίας καὶ ἐπισκοπῆς μέχρι καὶ τῆς ἀνωτάτης ἡγεσίας αὐτοῦ. Οὕτως, ἡ ἡμετέρα Μετριότης ὑποδέχεται μετὰ χαρᾶς, ἀγάπης καὶ τιμῆς πάντας τοὺς ἀντιπροσώπους ἢ καὶ ἀρχηγούς τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ ἀνταποδίδει αὐτὰς φιλοφρόνως, ὡς ἀρμόζει εἰς πεπολιτισμένην καὶ δὴ καὶ χριστιανικὴν συμπεριφορὰν.» (Ἡ ἐντονη γραφή του ἴδιου του κειμένου).

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, Εἰσήγησις τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὴν Σύναξιν τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου (Κωνσταντινούπολη, 29 Αὐγούστου 2015). Ανακτήθηκε ἀπὸ: http://fanarion.blogspot.gr/2015/08/blog-post_53.html (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο διάλογος ἀνάμεσα στους Χριστιανούς μέσα ἀπὸ τὰ λόγια του Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου

«Το να συναντηθούμε, και να κοιτάξει ο ένας το πρόσωπο του άλλου, το να ανταλλάξουμε τον ασπασμό της ειρήνης, το να προσευχηθούμε ο ένας για τον άλλο, αποτελούν ουσιαστικές διαστάσεις της πορείας εκείνης προς την αποκατάσταση της πλήρους κοινωνίας προς την ὅποιαν τείνουμε. Ὅλα αὐτὰ προηγούνται και συνοδεύουν σταθερὰ ἐκείνη τὴν ἄλλη ουσιαστικὴ διάσταση αὐτῆς τῆς πορείας που εἶναι ὁ θεολογικὸς διάλογος. Ἐνας αυθεντικὸς διάλογος εἶναι πάντα μεταξύ προσώπων με ἓνα ὄνομα, με μιὰ ὄψη, με μιὰ ἱστορία, και ὄχι μονὸ ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν.»

Πάπας Ρώμης Φραγκίσκος, Ομιλία Του Αγίου Πατέρα Φραγκίσκου Κατὰ Τη Θεία Λειτουργία Στο Οικουμενικὸ Πατριαρχεῖο, (30 Νοεμβρίου 2014). Ανακτήθηκε ἀπὸ: https://www.patriarchate.org/pope-francis/-/asset_publisher/row3iPd1j1Zj/content/address-of-his-holiness-pope-francis-at-the-divine-liturgy-of-the-patriarchal-cathedral-of-st-george-30-11-14-?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.patriarchate.org%2Fpope-francis%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_row3iPd1j1Zj%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1&_101_INSTANCE_row3iPd1j1Zj_languageId=el GR (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο διάλογος και ἡ ἐνότητα, ὅπως τα κατανοεῖ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, με τὰ λόγια του Πάπα Φραγκίσκου

«[...] αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψη μου γίνεται ἀρκετὲς μέρες μετὰ ἀπὸ τὸν εορτασμὸ τῆς 50 ἐπετείου τῆς

έκδοσης του Διατάγματος της δεύτερης συνόδου του Βατικανού Unitatis redintegratio για την αναζήτηση της ενότητας μεταξύ όλων των χριστιανών. Πρόκειται για ένα θεμελιώδες κείμενο με το οποίο απήχθηκε ένας νέος δρόμος για την συνάντηση μεταξύ των καθολικών και των αδελφών των άλλων Εκκλησιών και εκκλησιασμών κοινοτήτων.

Ιδιαίτερα με αυτό το διάταγμα η Καθολική Εκκλησία αναγνωρίζει ότι οι Ορθόδοξες Εκκλησιές «έχουν αληθινά μυστήρια και κυρίως, δυνάμει της αποστολικής διάδοξης, την Ιεροσύνη και την Ευχαριστία, δια μέσου των οποίων παραμένουν ακόμα ενωμένες μαζί μας με στενότετους δεσμούς» (n.15). Εν συνεχεία, αναφέρεται ότι για να διαφυλάξουν πιστά την πληρότητα της χριστιανικής παράδοσης, και για να φέρουν εις πέρας την συμφιλίωση των χριστιανών ανατολής και δύσεως είναι υψίστης σημασίας να διατηρηθεί και να υποστηριχτεί η πλουσιότατη παρακαταθήκη των Εκκλησιών της ανατολής, όχι μονό σε ό,τι αφορά τις λειτουργικές και πνευματικές παραδόσεις, αλλά επίσης την κανονική τάξη που θέσπισαν οι άγιοι Πατέρες και οι Σύνοδοι, η οποία τάξη ρυθμίζει τον βίο αυτών των Εκκλησιών (βλ. n. 15 -16).

Φρονώ σημαντικό να επισημάνω τον σεβασμό αυτής της αρχής ως ουσιαστικής και αμοιβαίας προϋπόθεσης για την αποκατάσταση της πλήρους κοινωνίας, που δεν σημαίνει υποταγή του ενός στον άλλο, ούτε αφομοίωση, αλλά μάλλον αποδοχή όλων των δωρεών που ο Θεός έδωσε στον καθένα για να φανερώσει σε ολόκληρο τον κόσμο το μέγα μυστήριο της σωτηρίας πραγματοποιηθέν από τον Κυριών Ιάσουν Χριστών δια μέσου του Παναγίου Πνεύματος. Θέλω να διαβεβαιώσω τον καθένα από σας ότι για να φθαρούμε στον αναζητούμενο σκοπό της πλήρους κοινωνίας, η Καθολική Εκκλησία δεν προτίθεται να επιβάλλει καμία απαίτηση, παρά μόνον εκείνη της ομολογίας της κοινής πίστεως, και ότι είμαστε έτοιμοι να αναζητήσουμε από κοινού υπό το φως της διδασκαλίας της Αγίας Γραφής και της εμπειρίας της πρώτης χιλιετίας, τους τρόπους με τους οποίους να εξασφαλίσει η αναγκαία ενότητα της Εκκλησίας στις σημερινές συνθήκες: το μονό πράγμα που η Καθολική Εκκλησία επιθυμεί και εγώ αναζητώ ως Επίσκοπος Ρώμης "της Εκκλησίας της προκαθήμενης της αγάπης", είναι η κοινωνία με τις Ορθόδοξες Εκκλησιές. Μια τέτοια κοινωνία θα είναι πάντα καρπός της αγάπης «που εκκέχεται εν ταις καρδίαις ημών δια πνεύματος αγίου του δοθέντος ημίν» (Ρωμ 5,5), αγάπης αδελφικής που δίνει έκφραση στο πνευματικό και υπερβατικό δεσμό που μας ενώνει ως μαθητές του Κύριου.»

Πάπας Ρώμης Φραγκίσκος, Ομιλία Του Αγίου Πατέρα Φραγκίσκου Κατά Τη Θεία Λειτουργία Στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, (30 Νοεμβρίου 2014). Ανακτήθηκε από:

https://www.patriarchate.org/pope-francis/-/asset_publisher/row3iPd1j1Zj/content/address-of-his-holiness-pope-francis-at-the-divine-liturgy-of-the-patriarchal-cathedral-of-st-george-30-11-14-?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.patriarchate.org%2Fpope-francis%3Fp_id%3D101_INSTANCE_row3iPd1j1Zj%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1&101_INSTANCE_row3iPd1j1Zj_languageId=el GR (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Πάπας Φραγκίσκος για τις σχέσεις Ρωμαιοκαθολικών και Ορθοδόξων (2014)

«Όταν ρωτήθηκε [στο αεροπλάνο, επιστρέφοντας στη Ρώμη] σχετικά με τις σχέσεις των δύο Εκκλησιών, ο Πάπας απάντησε: «Πιστεύω ότι με την Ορθοδοξία, είμαστε σε μια κοινή πορεία. Έχουν μυστήρια και αποστολική διαδοχή. Αν πρέπει να περιμένουμε τους θεολόγους να συμφωνήσουν, αυτή η μέρα (της ένωσης) δεν θα έρθει ποτέ! Είμαι επιφυλακτικός, οι θεολόγοι

καλά εργάζονται, αλλά ο πατριάρχης Αθηναγόρας είχε πει: “Ας βάλουμε τους θεολόγους σε ένα νησί να συζητούν, και εμείς ας πάμε μπροστά”. Η ενότητα είναι μια πορεία που πρέπει να γίνει από κοινού, είναι πνευματικός οικουμενισμός. Μαζί προσευχόμαστε και συνεργαζόμαστε. Τώρα υπάρχει και ο οικουμενισμός του αίματος. Όταν σκοτώνουν τους Χριστιανούς, το αίμα τους αναμιγνύεται, οι μάρτυρες μας φωνάζουν “είμαστε Ένα”. Αυτός είναι ο «οικουμενισμός του αίματος». Ας ακολουθήσουμε με θάρρος αυτή την κατεύθυνση, προς τα εμπρός, προς τα εμπρός. Αυτό είναι ίσως κάτι που κάποιος δεν μπορεί να κατανοήσει. Οι Ανατολικές Καθολικές Εκκλησίες έχουν το δικαίωμα να υπάρχουν, αλλά η μέθοδος και η λέξη ‘Ουνία’ είναι μιας άλλης εποχής, θα πρέπει να βρούμε άλλο δρόμο».

“Οι σχέσεις των δύο Εκκλησιών, Καθολικής & Ορθόδοξης, μετά το ταξίδι του Πάπα στην Κωνσταντινούπολη”, *Ενοριακές Καμπάνες*, τχ. 830, 23-1-15, σ. 3. Ανακτήθηκε από: http://ek.cen.gr/enoriakes%202015/EK_830.pdf (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: ο Διάλογος της Αγάπης

«Η εκ νέου συνάντηση ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών, μετά από αιώνες όπου κυριαρχούσε ένθεν κακείθεν μια αντιρρητική νοοτροπία, έγινε τελικά πραγματικότητα χάρη στην έμπνευση και το όραμα του Πατριάρχη Αθηναγόρα και του Πάπα Παύλου ΣΤ΄, που αρχικά εναγκαλίσθηκαν «αδελφικώς» το 1964 στα Ιεροσόλυμα και εν συνεχεία (1965) ήραν τα αναθέματα του 1054 μεταξύ Ρώμης και Κων/πολης. Με τον τρόπο αυτό εγκαινίασαν τον «διάλογο της αγάπης» που, μεταξύ των δεκαετιών '60 και '70, ξεδιπλώθηκε τόσο σε επίπεδο εκκλησιαστικής ηγεσίας (ανταλλαγή επιστολών, δώρων, αντιπροσωπειών στις θρονικές εορτές Ρώμης και Κων/πολης), όσο και εκκλησιαστικής βάσης (επιστροφή λειψάνων στις Ορθόδοξες Εκκλησίες, κοινές προσευχές, επιστημονικές-ακαδημαϊκές συνεργασίες), διατρέχοντας κατά τον τρόπο καθέτως όλο το εκκλησιαστικό σώμα. Η πρόταση του διαλόγου της αγάπης έναντι του θεολογικού διαλόγου ήταν μια συνειδητή επιλογή που οφειλόταν τόσο σε αντικειμενικούς λόγους (οι ορθόδοξοι μέχρι και την Δ΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη ήταν, γενικά, σκεπτικοί στην ιδέα της έναρξης του θεολογικού διαλόγου με τους ρωμαιοκαθολικούς), όσο και στη συνειδητοποίηση της ανάγκης να προετοιμαστεί ψυχολογικά το εκκλησιαστικό πλήρωμα, ώστε να εξοικειωθεί με το κλίμα φιλίας, καταλλαγής και «κάθαρσης της ιστορικής μνήμης» που ενέπνεε πλέον τις σχέσεις μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Είχαν προηγηθεί οι οικουμενικές διακηρύξεις της Β΄ Βατικανής Συνόδου (1962-1965) ότι εκτός αυτής υπάρχουν πολλά στοιχεία αλήθειας και αγιότητας, όσο και αυτές της Προπαρασκευαστικής Διορθόδοξης Επιτροπής (1971) αναφορικά με την «οντολογική» παρουσία άλλων Εκκλησιών και Ομολογιών εκτός των κανονικών ορίων της Ορθοδοξίας. Είναι, επομένως, ορθή η εκτίμηση πως δίχως το διάλογο της αγάπης οι θεολογικές συζητήσεις θα καταπιάνονταν εκ νέου με όσα ήδη χώριζαν τις δύο Εκκλησίες, διακινδυνεύοντας την ίδια την ακεραιότητα της οικουμενικής προσέγγισης!»

Κεραμιδάς Δ., “Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί μαζί στην πορεία προς την ενότητα, κείμενο ομιλίας”, στο: Παπαχρήστος Ν., *Η πορεία του διαλόγου Ορθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικών στο επίκεντρο ημερίδας στη Ρώμη*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/imerida-gia-tin-poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: ο Διάλογος της Αληθείας και οι προϋποθέσεις του

«[...] όταν ξεκίνησε ο επίσημος καθαυτό θεολογικός διάλογος (1980), τα μέλη της Διεθνούς Μικτής Επιτροπής για το Θεολογικό Διάλογο μεταξύ της Ρωμαιοκαθολικής και της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υπό τη επίδραση και του κλίματος φιλίας που είχε εν τω μεταξύ διαμορφωθεί, αποφάσισαν ορθά ότι ο διάλογος (που σκοπό έχει την αποκατάσταση της πλήρους ενότητας στην κοινή πίστη και την ευχαριστιακή κοινωνία), οφείλει να ξεκινά από αυτό που ενώνει τις δύο Εκκλησίες, να διεξάγεται με θετικό πνεύμα, προσευχητική διάθεση και εν ταπεινώσει. Με τον τρόπο αυτό, άλλαξε ριζικά η οπτική των σχέσεων ορθοδόξων-ρωμαιοκαθολικών· δεν ήταν πλέον η απολογητική θεολογία αυτή που καθόριζε τις διμερείς σχέσεις, αλλά η θετική «περιεκτική» διάθεση γνωριμίας της εκκλησιολογικής ταυτότητας του άλλου. [...]»

Κεραμιδάς Δ., “Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί μαζί στην πορεία προς την ενότητα, κείμενο ομιλίας”, στο: Παπαχρήστος Ν., *Η πορεία του διαλόγου Ορθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικών στο επίκεντρο ημερίδας στη Ρώμη*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/imerida-gia-tin-poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Α' φάση του διαλόγου

«[...] Κινούμενη στο κλίμα αυτό, η α' φάση του θεολογικού διαλόγου ορθοδόξων-ρωμαιοκαθολικών (1980-1988), που είχε την ευτυχία να καθοδηγείται από εμπνευσμένους εκκλησιαστικούς (καρδ. J. Willebrands, Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας Στυλιανός Χαρκιανάκης) και θεολόγους υψηλού κύρους (Ι. Ζηζιούλας, J. Ratzinger κ.α.), υπήρξε, ομολογουμένως, εντυπωσιακή ως προς τα αποτελέσματά της. Σ' αυτήν επιβεβαιώθηκε η προτεραιότητα της ευχαριστίας ως το κατεξοχήν προσδιοριστικό στοιχείο της Εκκλησίας, η σύνδεση του επισκοπικού αξιώματος με την ευχαριστιακή φύση της Εκκλησίας, η κοινωνία μεταξύ των τοπικών εκκλησιών μέσω των επισκόπων τους, η αξία των 34 Αποστολικού Κανόνα για την οργανική σχέση του «πρώτου» και των «πολλών», η δυνατότητα χρήσης διαφορετικών βαπτισματικών λειτουργικών εθίμων εφόσον δεν θίγεται η χριστολογία και η τριαδολογία, ο όρος «μεταβολή» προκειμένου για τα Τίμια Δώρα κ.α.

Η θεολογική σύγκλιση επήλθε χάρη στη δυνατότητα που έδωσε ο διάλογος της αγάπης να προσεγγιστούν τα θεολογικά ζητήματα με θετικό τρόπο και υπό το πρίσμα της πίστης της αδιαίρετης Εκκλησίας. Είναι καταφανής η διαφορά ύφους και περιεχομένου των κειμένων της α' περιόδου από παλαιότερα κείμενα καταδίκης των ρωμαιοκαθολικών διδασκαλιών (πράγμα που συναντούσε κανείς και σε αντίστοιχες ρωμαιοκαθολικές παρεμβάσεις). [...]»

Κεραμιδάς Δ., “Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί μαζί στην πορεία προς την ενότητα, κείμενο ομιλίας”, στο: Παπαχρήστος Ν., *Η πορεία του διαλόγου Ορθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικών στο επίκεντρο ημερίδας στη Ρώμη*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/imerida-gia-tin-poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon>

[poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon](#) (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Β' φάση του διαλόγου

«[...] Αντίθετο ήταν το παράδειγμα της β' φάσης του διαλόγου (1990-2000) που ασχολήθηκε με το ζήτημα της Ουνίας (ή των λεγόμενων «ελληνόρρυθμων Εκκλησιών»), όπου αφενός μεν απορρίφθηκε ο προσηλυτισμός, η «εκκλησιολογία της μεταστροφής» και η Ουνία ως μοντέλο ενότητας, αφετέρου δεν δόθηκε μια οριστική λύση στο πρόβλημα, αφού η διαχείρισή του αφέθηκε σε τοπικό επίπεδο, όπου δυστυχώς επικράτησαν τα τοπικά συγκρουσιακά εθνικά και θρησκευτικά συναισθήματα κι όχι η πνευματικότητα της καταλλαγής και της αγάπης. [...]»

Κεραμιδάς Δ., “Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί μαζί στην πορεία προς την ενότητα, κείμενο ομιλίας”, στο: Παπαχρήστος Ν., *Η πορεία του διαλόγου Ορθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικών στο επίκεντρο ημερίδας στη Ρώμη*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/imerida-gia-tin-poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος Ρωμαιοκαθολικής και Ορθόδοξης Εκκλησίας: η Γ' φάση του διαλόγου

[...] Η γ' φάση του διαλόγου (2006-σήμερα) ανέδειξε, μεταξύ άλλων, την οργανική ενότητα μεταξύ πρωτείου και συνοδικότητας σε τοπικό, επαρχιακό/περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Αν και η συζήτηση αναφορικά με την άσκηση του πρωτείου του επισκόπου Ρώμης κατά την πρώτη χιλιετία συνεχίζεται, είναι αξιοσημείωτο, από ορθόδοξης πλευράς, το ότι επιβεβαιώθηκε εκ νέου η αξία του 34ο Αποστολικού Κανόνα και το κανονιστικό κύρος των Οικουμενικών Συνόδων. [...]»

Κεραμιδάς Δ., “Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί μαζί στην πορεία προς την ενότητα, κείμενο ομιλίας”, στο: Παπαχρήστος Ν., *Η πορεία του διαλόγου Ορθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικών στο επίκεντρο ημερίδας στη Ρώμη*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/imerida-gia-tin-poreia-tou-dialogou-orthodokson-romaiokatholikon> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο Θεολογικός Διάλογος με τους Αγγλικανούς

«Συνελεύσεις της Όλομελείας της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής τό 1976 στή Μόσχα, πού αποτελεί σημαντικό σταθμό στήν πορεία τοῦ Διαλόγου, διότι κατά τήν Συνέλευση αὐτή οἱ Ἀγγλικανοί παραδέχθησαν τήν ἀπάλειψη τοῦ Filioque ἀπό τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, [...] Παρά τό γεγονός ὅτι ἐπέρχεται συμφωνία μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Ἀγγλικανῶν στά περισσότερα ζητήματα τοῦ θεματολογίου τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἡ χειροτονία γυναικῶν καί ἄλλες ἐξελίξεις στήν

Άγγλικανική Έκκλησία αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες και ύψωνουν ανυπέβλητα εμπόδια στην πορεία του Διαλόγου σήμερα.»

Μητροπολίτου Αττικής κ. Παντελεήμονος, Η πορεία των θεολογικών διαλόγων σήμερα, Δ΄. Ό Θεολογικός Διάλογος μετά των Άγγλικανών, 2004. Ανακτήθηκε από:

http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/eisigiseis/panteleimon_october_2004_5.htm (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ο θεολογικός διάλογος με τους Αγγλικανούς, 1973-2012

«[...] συνήλθε στο Συνεδριακό κέντρο του Πανεπιστημίου του Chester στη Μεγάλη Βρετανία, η Διεθνής Μικτή Επιτροπή του Διεκκλησιαστικού Διαλόγου Ορθοδόξων Αγγλικανών από τις 4 – 11 Σεπτεμβρίου [2012]. Εκ μέρους των Ορθοδόξων ο Σεβ. Μητροπολίτης Ζιμπάμπουε Σεραφεΐμ ομίλησε με θέμα την Ορθόδοξη διδασκαλία περί «Φύσεως- Ουσίας, Ελευθερίας και Χάριτος». Το δεύτερο θέμα της συναντήσεως ήταν οι ευθύνες των Χριστιανών για τη προστασία της Δημιουργίας του Θεού, με ιδιαίτερες αναφορές για τη προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Περιβάλλοντος. Οι εργασίες της Επιτροπής ολοκληρώθηκαν με την παρουσίαση και τη συζήτηση του επόμενου κοινού κειμένου της Μικτής Επιτροπής που αναφέρεται σε θέματα Ανθρωπολογίας και Σωτηριολογίας σε συνδυασμό με τις ευθύνες των Χριστιανών για τη Δημιουργία του Θεού και για το Περιβάλλον, ως επίσης και για τη προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Με πρωτοβουλία του Οικουμενικού μας Πατριάρχη μακαριστού Αθηνάγορα και των τότε Προκαθημένων των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών συνεκλήθησαν στην Ρόδο κατά τη δεκαετία του 1960 τρεις Πανορθόδοξες Διασκέψεις όπου μεταξύ άλλων αποφασίσθηκε από κοινού από όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες και η έναρξη Θεολογικού Διαλόγου μεταξύ Ορθοδόξων και Αγγλικανών. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε μεταγενέστερα στις αρχές της δεκαετίας του 1970 από τα Μέλη της Διορθόδοξης Προπαρασκευαστικής Επιτροπής διά την ετοιμασία της Μέλλουσας να συνέλθει Μεγάλης Πανορθόδοξου Συνόδου. Ο Διάλογος αυτός τελικά ξεκίνησε στην Οξφόρδη το 1973. Στο μεταξύ με τη θετική προσέγγιση των Ορθοδόξων οι εκπρόσωποι των Αγγλικανών αντιμετώπιζαν τους Ορθόδοξους επίσης με θετικό τρόπο, που σε πρακτικό επίπεδο εσήμαινε τη θετική απάντηση των Αγγλικανών σε αιτήματα Ορθοδόξων στο χώρο της Διασποράς για να τελούν σε δικούς τους χώρους την Ορθόδοξη Λειτουργία και τα άλλα άγια Μυστήρια της Εκκλησίας μας μέχρι που οι Ορθόδοξοι μπορούσαν να έχουν τους δικούς τους λατρευτικούς χώρους. Στη πρώτη συνάντηση της μικτής Επιτροπής Ορθοδόξων - Αγγλικανών το 1973 στην Οξφόρδη εξετάσθηκαν οι δογματικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ Ορθοδόξων και Αγγλικανών. Η πρώτη φάση του Διαλόγου ολοκληρώθηκε το 1976 με το κοινό κείμενο της Μόσχας.

Η δεύτερη φάση ολοκληρώθηκε με τη συνάντηση του Δουβλίνου το 1984.

Η Τρίτη φάση του Διαλόγου ξεκίνησε το 1989 με θέματα Εκκλησιολογίας, ως επίσης και για το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού και για το Άγιο Πνεύμα. Για τα ίδια θέματα ασχολήθηκε κι η συνάντηση του Βόλου το 2001.

Στη συνάντηση της Ουαλλίας το 2002 εξετάσθηκαν τα θέματα της Ιερωσύνης, του προσώπου του Ιησού Χριστού και της Εκκλησίας.

Στη συνάντηση του 2003 στην Αδίσ Απέπα στην Αιθιοπία εξετάσθηκε το θέμα της διακονίας στην Εκκλησία και το θέμα της χειροτονίας των γυναικών στην Αγγλικανική Εκκλησία. Το θέμα της

χειροτονίας των γυναικών στην Αγγλικανική Εκκλησία δημιούργησε πολλές επιφυλάξεις διά τη συνέχεια του διαλόγου μεταξύ Ορθοδόξων και Αγγλικανών.

Στη συνάντηση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής Ορθοδόξων και Αγγλικανών στην Ιερά Μονή Κύκκου το 2005 ολοκληρώθηκαν τα κοινά κείμενα των δύο πλευρών διά τα προηγούμενα θέματα των συζητήσεων της μικτής θεολογικής επιτροπής.

Η Τρίτη φάση του Διαλόγου Ορθοδόξων – Αγγλικανών πραγματοποιήθηκε με τη συνάντηση της Κρήτης τον Σεπτέμβριο του 2009 με θέμα τη θεολογική ανθρωπολογία.

Το 2010 η Μικτή Επιτροπή του Διαλόγου συνέχισε τις εργασίες της στην Οξφόρδη με θεματολογία τη χριστιανική ανθρωπολογία και τις ευθύνες μας διά τη προστασία της Δημιουργίας του Θεού, δηλαδή του Περιβάλλοντος. Πρόεδρος της Διορθόδοξης Επιτροπής είναι εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου ο Σεβ. Μητροπολίτης Διοκλείας κ. Κάλλιστος Γουέαρ. Στην Διορθόδοξη Επιτροπή, μεταξύ άλλων, συμμετέχουν, εκ μέρους του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής ο Μητροπολίτης Ζιμπάμπουε και Αγκόλας Σεραφείμ, εκ μέρους του Πατριαρχείου Αντιοχείας ο Δρ. π. Αλέξανδρος, εκ μέρους του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων ο γνωστός Καθηγητής π. Γεώργιος Δράγας, εκ μέρους του Πατριαρχείου Μόσχας ο Σεβ. Μητροπολίτης Σουρόζ Ελισσαίος, εκ μέρους του Πατριαρχείου Σερβίας ο Δρ. Bogdan, εκ μέρους του Πατριαρχείου Ρουμανίας ο Σεβ. Μητροπολίτης Νήφων, εκ μέρους του Πατριαρχείου Γεωργίας ο Καθηγητής Δρ. κ Δαβίδ, εκ μέρους της Εκκλησίας Κύπρου ο Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου Χρυσόστομος, εκ μέρους της Εκκλησίας της Ελλάδος ο γνωστός βιβλικός Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου κ. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου και εκ μέρους της Εκκλησίας της Αλβανίας ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας. Στις εργασίες του Διαλόγου εκ μέρους των Ορθοδόξων συμμετέχει κι ο Πρωτοπρεσβύτερος Δρ. Χρίστος Χριστάκης ως ένας εκ των γραμματέων. Η επόμενη ετήσια συνάντηση της Μικτής Επιτροπής θα πραγματοποιηθεί με πρόσκληση του Μακαριωτάτου Πατριάρχη Σερβίας κ. Ειρηναίου στο Βελιγράδι τον Σεπτέμβριο του 2013.»

Μητροπολίτου Ζιμπάμπουε και Αγκόλας Σεραφείμ Κυκκώτη (μέλους της Επιτροπής- εκπρόσωπος του Αλεξανδρινού Προκαθημένου κ. Θεοδώρου Β'), *Διάλογος Ορθοδόξων-Αγγλικανών. Επί τη ευκαιρία της συναντήσεως της Διεθνούς θεολογικής επιτροπής στη Μεγάλη Βρετανία, 4 – 11 Σεπτεμβρίου 2012*. Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/dialogos-orthodokswn-agglikanwn-10428> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Ανακοινωθέν Επιτροπής Θεολογικού Διαλόγου Ορθόδοξης και Αγγλικανικής Εκκλησίας, 2015

«[...] η Διεθνής Επιτροπή για την Αγγλικανική-Ορθόδοξη Θεολογικού Διαλόγου (ICAOTD) συναντήθηκε στο Μπάφαλο, Νέα Υόρκη, 19-25 Σεπτεμβρίου 2015. [...] Η Επιτροπή έφερε σε πέρας το πρώτο τμήμα των εργασιών της για τη θεολογική κατανόηση του ανθρώπινου προσώπου, με την υιοθέτηση της συμφωνηθείσας δήλωσής της, *Κατ'εικόνα και ομοίωση του Θεού: Μια ελπιδοφόρα Ανθρωπολογία*. Η έκθεση [...] είναι το αποκορύφωμα σπουδών έξι ετών σχετικά με ό,τι μπορούμε να πούμε μαζί, Αγγλικανοί και Ορθόδοξοι, σχετικά με το νόημα της ανθρώπινης προσωπικότητας στη θεία εικόνα.

Η συμφωνία θέτει τα θεμέλια για τη συνέχιση του διαλόγου για την ηθική λήψη αποφάσεων υπό το φως αυτού του οράματος. Σε μελλοντικές συνεδριάσεις της, η Επιτροπή θα εξετάσει τις πρακτικές συνέπειες αυτής της θεολογικής προσέγγισης για την προσωπικότητα. Η Επιτροπή

αναμένει μελέτες που βρίσκονται σε εξέλιξη σε τομείς όπως η βιοηθική και η ιερότητα της ζωής, καθώς και τα δικαιώματα του ανθρώπου και η οικολογική δικαιοσύνη.»

International Commission for Anglican-Orthodox Theological Dialogue Communiqué 2015, 25-9-2015. Ανακτήθηκε από: <http://www.anglicannews.org/news/2015/09/international-commission-for-anglican-orthodox-theological-dialogue-communique-2015.aspx> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Θεολογικός Διάλογος Ορθόδοξης Εκκλησίας και παγκόσμιας Λουθηρανικής Ομοσπονδίας

«Στην Ιερά Μητρόπολη Ρόδου άρχισαν οι εργασίες της 16 Ολομέλειας της Διεθνούς Μικτής Επιτροπής για τον Θεολογικό Διάλογο μεταξύ της Ορθόδοξης Εκκλησίας και της Παγκόσμιας Λουθηρανικής Ομοσπονδίας. [...]

Στις εργασίες της εικοσιεξαμελούς Επιτροπής συμμετέχουν εκπρόσωποι από το σύνολο σχεδόν των Ορθοδόξων Πατριαρχείων και των Αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, καθώς και της Παγκοσμίου Λουθηρανικής Ομοσπονδίας που προέρχονται από την Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία και Αφρική.

Η 16η Ολομέλεια ασχολείται με το μυστήριο της Ιερωσύνης και της Χειροτονίας στην Εκκλησία, βάσει των πορισμάτων των Προπαρασκευαστικών Επιτροπών που πραγματοποιήθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη στο Λονδίνο (2012), στο Σιμπίου Ρουμανίας (2013) και στην Ταλλίνην Εσθονίας (2014).»

Ντόκου Π., Διεθνής Θεολογικός Διάλογος Ορθοδόξων και Λουθηρανών στην Ρόδο, 30-4-15.

Ανακτήθηκε από: <http://www.amen.gr/article/diethnis-theologikos-dialogos-orthodokson-kai-louthiranon-stin-rodo> (15-7-16).

ΒΘ: IV.v.

* * *

Αξιολόγηση των Θεολογικών Διαλόγων από την Εκκλησία της Ελλάδας

«[...] Ύστερα απ' όσα ελέχθησαν ως τώρα κρίνομε σκόπιμο νά προβοῦμε σέ μία σύντομη αξιολόγηση τῶν διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων.

1) Ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή τῆς Εἰσηγήσεώς μας οἱ Θεολογικοὶ Διάλογοι προέκυψαν ἀπό τήν ἀνάγκη προσεγγίσεως, συνεργασίας καί ἐνότητος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν γιά τήν ἀπό κοινοῦ ἀντιμετώπιση ἐξωτερικῶν κινδύνων καί μεγάλων κοινωνικῶν προβλημάτων, καθώς καί γιά τήν ἀντίσταση στήν ὀργανωμένη καί συνεχῶς ἀξανομένη ἀπώθηση τῆς πατροπαραδότου χριστιανικῆς θρησκείας στό περιθῶριο τοῦ δημόσιου καί κοινωνικοῦ βίου τῶν λαῶν, κυρίως τῆς Δύσεως. Ὁ στόχος αὐτός τῆς συνεργασίας σέ σημαντικό μέτρο ἐπετεύχθη, ὅπως λ.χ. στήν κοινή ἀντίδραση τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν στόν ἐπιχειρούμενο Χριστιανικό ἀποχρωματισμό τῆς Εὐρώπης καί τήν ἀπεμπόληση τῆς Χριστιανικῆς τῆς ταυτότητος μέ τό νέο Εὐρωπαϊκό Σύνταγμα. Στήν κοινή αὐτή Χριστιανική ἀντίδραση ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαδραμαμάτισε ρόλο πρωταγωνιστικό.

Ὅμως παρά τήν πολλαπλῶς ἐκπεφρασμένη βούληση τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί

Όμολογιών, παρά τις κοπιώδεις εργασίες των Θεολογικών Επιτροπών, τά αποτελέσματα των Θεολογικών Διαλόγων έως σήμερα στό θεολογικό πεδίο δέν εἶναι τά ἀναμενόμενα. Ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς βήματα προόδου καί θεολογικῶν προσεγγίσεων, ἀλλά καί παλινδρομήσεις, καί διαφωνίες καί στασιμότητες.

2) Ἡ συμμετοχή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στούς Θεολογικούς Διαλόγους μέ τούς ἑτεροδόξους δέν συνεπάγεται ἄρνηση ἢ ἀπώλεια τῆς αὐτοσυνειδησίας της ὡς τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ὁμιλοῦμε γιά Ἐκκλησίες στούς Διαλόγους κάνομε χρήση τῆς λέξεως ὡς τεχνικοῦ ὄρου καταχρηστικῶς στόν κοινό λόγο. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι θεωροῦμε τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ὡς μία τῶν “ὁμολογιακῶν Ἐκκλησιῶν” οὔτε ὅτι ταυτίζομε τίς “Ἐκκλησίες” πρός τήν Μία Ἐκκλησία, οὔτε ὅτι προσχωροῦμε κατά κάποιο τρόπο στήν θεωρία τῶν “κλάδων” ἢ τῆς “περιεκτικότητας”, τίς ὁποῖες ἀπορρίπτει ἡ Ὁρθόδοξη πίστη. Ἡ δέ διάκριση μεταξύ “Ἐκκλησιῶν” καί “Ὁμολογιῶν” ἐξηγεῖται ἀπό τό γεγονός τῆς χρήσεως τοῦ τεχνικοῦ ὄρου “Ἐκκλησίες”, ἔστω καί καταχρηστικῶς, μέ κριτήριο τήν πίστη στά βασικά χριστιανικά δόγματα καί τήν ἀδιάσπαστη συνέχεια τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Ἐπομένως ἡ συμμετοχή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στούς Θεολογικούς διαλόγους χωρίς προηγουμένως νά ἔχει ξεκαθαρισθῆ τό θέμα περί Ἐκκλησίας μέ τούς διαλεγόμενους ἀποτελεῖ σημαντική παραχώρηση τῶν Ὁρθοδόξων ὑπέρ τῆς ἐνότητος.

3) Ἡ μέθοδος πού ἐπελέγη γιά τήν ἔναρξη τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἀπό τά σημεῖα πού ἐνώνουν καί ὄχι ἀπό αὐτά πού χωρίζουν τίς Ἐκκλησίες δημιουργεῖ στήν ἀρχή κλίμα εὐφορίας καί αἰσιοδοξίας πού ὅμως μεταβάλλεται καί ἀντιστρέφεται μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί τήν πρόοδο τῶν συζητήσεων, διότι ὑποχρεωτικῶς ὁ Διάλογος ὁδηγεῖ ἀπό τά θέματα συμφωνίας εἰς αὐτά τῆς διαφωνίας. Ἔτσι ἀπομακρύνεται ὁ ὀρίζοντας τῆς ἐπιθυμητῆς ἐνότητος.

4) Τά μέλη τῶν Θεολογικῶν Επιτροπῶν, κυρίως ἀπό τήν πλευρά τῶν Ὁρθοδόξων, δέν ἔχουν σαφεῖς ἐκκλησιαστικές ὁδηγίες γιά τήν ὑπερβαση τῶν ἐμφανιζομένων κατά τήν πορεία τῶν θεολογικῶν συζητήσεων δυσχερειῶν, μέ συνέπεια νά ἐκδηλώνονται πικρίες, διαφωνίες καί ἐπικρίσεις ἐνίοτε μεταξύ των. Γεγονός, πού ὄχι μόνο δυσκολεύει τόν Διάλογο, ἀλλά καί ἐκθέτει τούς Ὁρθοδόξους στά ὄμματα τῶν συνομιλητῶν τους. Εἶναι ἐπομένως ἀναγκαῖα ἡ παρακολούθηση, ἡ καθοδήγηση καί ἡ ἐνίσχυση τῶν Συνοδικῶς ὀριζομένων Θεολογικῶν Επιτροπῶν καί ἡ Συνοδική ἔγκριση τῶν συμφωνιῶν πού ἐπιτυγχάνονται διά τῶν ἐκδιδομένων κοινῶν κειμένων, διαφορετικά δέν θά ἔχουν ἐπίσημο ἐκκλησιαστικό, ἀλλά ἀπλῶς καί μόνον ἀκαδημαϊκόν χαρακτήρα.

5) Ἡ Συνοδική ἔγκριση τῶν κατά τούς Θεολογικούς Διαλόγους ἐπιτυγχανομένων συμφωνιῶν καθίσταται περισσότερο ἀναγκαῖα καί ἐπιβεβλημένη διότι ἡ ἐπιλογή τῆς μεθόδου τῶν Επιτροπῶν κατά τήν διεξαγωγή τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων παρακάμπτει τήν καθιερωμένη στήν ἀρχαία ἀδιαίρετη Ἐκκλησία ἀρχή τῆς Συνοδικῆς διαδικασίας. Τό ἔργο τῶν Επιτροπῶν ἐκκλησιολογικῶς κατανοεῖται μόνον ὡς προκαταρτική ἐργασία καί κατ'ἀναφοράν (ad referendum) πρός τήν τελική κυριαρχική Συνοδική κρίση.

6) Κατά τήν κατάρτιση τοῦ θεματολογίου τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἢ κατά τήν σύνταξη τῶν κοινῶν θεολογικῶν κειμένων, στήν περίπτωση διαφωνιῶν ἢ διχογνωμιῶν δέν εἶναι ἐπιτρεπτό ἐκκλησιολογικῶς νά ἰσχύσει ἡ κανονική ἀρχή τῆς πλειονοψηφίας πού κατοχυρώνεται ἀπό τόν 6ο Κανόνα τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325) "κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος". Ἡ ἀρχή τῆς πλειονοψηφίας θά ἤμποροῦσε νά ἐφαρμοσθῆ μόνον σέ ἀμιγῶς διαδικαστικά ζητήματα τοῦ ἔργου τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων καί ὄχι σέ θέματα πού ἄπτονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, τῆς πίστεως. Διότι "ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως ὑπέρεκειται οἰασδήποτε ἀθροιστικῆς ἀξίας ἢ ὑποκειμενικῶν γνώμων ἢ τουλάχιστον δέν ταυτίζεται κατ'ἀνάγκην πρός τήν τῶν "πλειόνων γνώμην".

7) Σημαντική δυσκολία στήν πορεία τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἐκτός ἐκείνης, πού συνίσταται στήν ἀσάφεια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁδηγιῶν καί τῶν ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, εἶναι ἡ διαφορετική γλῶσσα πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἐπί μέρους ἀντιπροσωπεῖες. Εἶναι γνωστό ὅτι τό

περιεχόμενο τῶν ἴδιων θεολογικῶν ὄρων φορτιζόμενον ἀνάλογα μέ τήν ὁμολογιακή ἐκκλησιαστική καί θεολογική εὐαισθησία κάθε Ἀντιπροσωπείας, Ἐκκλησίας ἢ Ὁμολογίας, πού συμμετέχει στό Διάλογο, διαφοροποιεῖται καί προσλαμβάνει ποικίλη θεολογική σημασία καί ἀξία. Ἡ διαπίστωση αὐτή ὀδηγεῖ αὐτούς, πού συμμετέχουν σέ κάθε Διάλογο, στήν ἀνάγκη "χρησιμοποίησεως ἀμφισήμων ἢ πολυσήμων διατυπώσεων", πού προσφέρονται σέ ποικίλη ἐρμηνευτική προσέγγιση ἀπό τά ἐνδιαφερόμενα μέρη. Ἔτσι ἀναπτύσσεται μία ἰδιότυπη τεχνική στήν σύνταξη τῶν κοινῶν θεολογικῶν κειμένων, πού ἀποσκοπεῖ ὄχι μόνο στήν ὑπέρβαση τῶν θεολογικῶν δυσχεριῶν γιά τήν ἐπίτευξη συμφωνίας, ἀλλά καί στήν "τεχνητή παράκαμψη" οὐσιωδῶν θεολογικῶν διαφορῶν.

8) Σημαντικό στοιχεῖο στήν ἀξιολόγηση τοῦ ἔργου τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων εἶναι ἡ συγκρότηση πολλῶν Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν ἀπό κάθε Ἐκκλησία ἢ Ὁμολογία, διότι κάθε μία συμμετέχει στούς ἐπίσημους Θεολογικούς Διαλόγους μέ ὅλες τίς ἄλλες σημαντικώτερες Ἐκκλησίες ἢ Ὁμολογίες. Κάθε Ἐπιτροπή συμμετέχει σέ ἓνα ἢ περισσότερους Διαλόγους καί συντάσσει κοινά θεολογικά κείμενα γιά κάθε συγκεκριμένο Θεολογικό Διάλογο. Συμβαίνει ὅμως, λόγω τῆς συγγενείας τοῦ θεματολογίου ὄλων τῶν διμερῶν Διαλόγων, οἱ Θεολογικές Ἐπιτροπές τῆς ἴδιας Ἐκκλησίας, ὅταν μάλιστα ἔχουν διαφορετική συγκρότηση, νά συμμετέχουν στήν σύνταξη καί ὑπογραφή κοινῶν θεολογικῶν κειμένων γιά τό ἴδιο θέμα μέ διαφορετικό περιεχόμενο, λόγω τῆς διαφορετικῆς θεολογικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ Διαλόγου. Ἔτσι, κάθε Ἐκκλησία ἢ Ὁμολογία εὐρίσκεται ξαφνικά ἐμπρός σέ διαφορετικά, γιά τό ἴδιο θέμα, θεολογικά κείμενα.

9) Τό πρόβλημα εἶναι ὀξύτερο γιά τά μέλη τῶν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσωπειῶν ἔνεκα τῆς διοικητικῆς διοργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σέ τοπικές Ἐκκλησίες. Ἐδῶ ἔχομε πολλές Ὁρθόδοξες Ἀντιπροσωπεῖες στόν ἴδιο Θεολογικό Διάλογο, πού δέν ἔχουν τόν ἀναγκαῖο συντονισμό ὄχι μόνο στά πλαίσια τῶν διμερῶν Διαλόγων, ἀλλά οὔτε στά πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας τοῦ ἰδίου Διαλόγου. Γιά τήν λύση τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ προβλήματος καί τήν ὑπέρβαση τῶν δυσκολιῶν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καθιέρωσε τίς Διορθόδοξες Προπαρασκευαστικές Διασκέψεις καί Συναντήσεις, μέ συντονιστικό ρόλο τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί σκοπό τήν προετοιμασία καί συμφωνία τῶν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσωπειῶν στά ὑπό συζήτηση καί ἐπεξεργασία θέματα κάθε Θεολογικοῦ Διαλόγου.

10) Σημαντικό θετικό στοιχεῖο στήν ἀξιολόγηση τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων εἶναι ἡ στροφή τῶν ἑτεροδόξων πρὸς τήν πατερική παράδοση τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας καί ἡ ἀναθεώρηση ὠρισμένων ἀποκλινοσῶν ἀπό τήν παράδοση αὐτήν διδασκαλιῶν τους, ὡς συνέπεια τῆς δυναμικῆς καί πειστικῆς μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδοξίας κατά τήν διαλεκτική ἐπικοινωνία της μέ αὐτούς. Καρποί τῶν διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων εἶναι: Ἡ ἐγκατάλειψη ἢ ὁ περιορισμός τοῦ ἀθέμιτου ἀτομικοῦ προσηλυτισμοῦ ἀπό τούς Προτεστάντες καί τούς Ρωμαιοκαθολικούς εἰς βάρος τῶν Ὁρθοδόξων, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου γιά τήν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα (λατρεία, μοναχισμό, τέχνη κ.ἄ.), ἡ ἀπάλειψη τοῦ Filioque ἀπ' τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ἡ σημαντική προσφορά τῶν Ὁρθοδόξων στήν ἐκκλησιολογία καί μάλιστα στή μυστηριολογία τῶν Δυτικῶν, ἡ ἐπίδραση τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας στήν θεολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς Δύσεως, πού εἶναι καταφανῆς ἀκόμα καί στά ἐπίσημα συνοδικά κείμενα τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου, καθῶς καί στά θεολογικά κείμενα τοῦ Προτεστάντισμοῦ στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν καί στό Συμβούλιο Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶναι χαρακτηριστικό τό ἀκόλουθο κείμενο ἀπό τό Διάταγμα τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου: "Οἱ πάντες ὀφείλουν νά μάθουν ὅτι εἶναι πολύ σημαντικό νά γνωρίζουν, νά σέβονται, νά διαφυλάττουν καί νά ἀναπτύσσουν τήν τόσο πλούσια λειτουργική καί πνευματική κληρονομιά τῆς Ἀνατολῆς, μέ σκοπό νά διαφυλάξουν πιστῶς τήν πληρότητα τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως καί νά πραγματοποιήσουν τήν καταλλαγή τῶν ἀνατολικῶν καί δυτικῶν χριστιανῶν".

11) Ἀλλά καί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, χωρίς νά διακινδυνεύσει τήν ἀκεραιότητα τῶν δογμάτων της,

χωρίς ἴχνος ὑποχωρήσεως ἢ συμβιβασμοῦ ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων, ὠφελήθηκε πολλαπλῶς ἀπό τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους διότι ἀνανέωσε τὸν ἐσωτερικὸ πνευματικὸ βίον της, ἐβελτίωσε τὴν ὀργάνωσίν της, ἐνίσχυσε τὴν βαθύτερη γνωριμία καὶ συνεργασία μεταξύ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκαλλιέργησε συστηματικότερα τὴν Θεολογία της καὶ μάλιστα τὴν ἀντιρρητικὴ, ἐνεβάθυνε τὴν πατερικὴ παράδοση καὶ θεολογία, ἐμελέτησε μὲ ἐμβρίθεια τὴν ἱστορία της, ἀξιοποίησε τὸν πνευματικὸ πλοῦτον της καὶ ἀνέπτυξε ὅλο τὸν δυναμισμό της στὴν διαλεκτικὴ ἐπικοινωνία της μὲ τοὺς Ἑτεροδόξους.»

Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς κ. Παντελεήμονος, *Ἡ πορεία των θεολογικῶν διαλόγων σήμερα, Ἀξιολόγηση τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων*, 2004. Ανακτήθηκε ἀπὸ:

http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/eisigiseis/panteleimon_october_2004_8.htm (15-7-16).